

## **Bài 19. THỰC HÀNH**

### **ĐỌC BẢN ĐỒ, PHÂN TÍCH VÀ ĐÁNH GIÁ ẢNH HƯỞNG CỦA TÀI NGUYÊN KHOÁNG SẢN ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN CÔNG NGHIỆP Ở TRUNG DU VÀ MIỀN NÚI BẮC BỘ**

#### I- MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

- Nắm được kĩ năng đọc các bản đồ.
- Phân tích và đánh giá được tiềm năng và ảnh hưởng của tài nguyên khoáng sản đối với sự phát triển công nghiệp ở vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ.
- Biết vẽ sơ đồ thể hiện mối quan hệ giữa đầu vào và đầu ra của ngành công nghiệp khai thác, chế biến và sử dụng tài nguyên khoáng sản.

#### II – MỘT SỐ VẤN ĐỀ CẦN CHÚ Ý

- Đọc bản đồ phải được hiểu là đọc để "học", chứ không phải xem bản đồ, vì bản đồ là kênh hình với độ tập trung cao nguồn thông tin được mã hoá, có định vị không gian. Trong Địa lí học có câu nói nổi tiếng của N.N.Baranski, nhà địa lí Nga: *Địa lí học bắt đầu từ bản đồ và kết thúc bằng bản đồ*. Do vậy việc dạy HS đọc bản đồ là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu.

Yêu cầu đọc bản đồ bắt đầu từ việc đọc tên bản đồ, bảng chú giải, sau đó khai thác các yếu tố không gian, màu sắc,... phục vụ cho mục đích người đọc.

- Phân tích và đánh giá được hiểu là công việc phân chia nhỏ sự vật và hiện tượng theo thời gian, không gian vì mục đích nào đó, thường kết thúc bằng thang giá trị như *tốt hay xấu, chấp nhận được hay không được, có vấn đề gì cần chú ý*. Mục tiêu của bài thực hành như ở trên là phân tích ảnh hưởng của tài nguyên khoáng sản tới sự phát triển công nghiệp ở vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ. Tất nhiên, với HS nhỏ tuổi, việc phân tích đánh giá chỉ nên ở mức độ nhất định chưa thể quá sâu.

Cuối mỗi bài thực hành trong SGK ít nhiều đều có phần hướng dẫn cách tiến hành, làm căn cứ để GV hướng dẫn cho HS ở mức độ cần thiết.

### III – CÁC THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Thước kẻ, máy tính bỏ túi, bút chì, bút màu hay hộp màu, vở thực hành.
- Bản đồ tự nhiên, kinh tế vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ, Átlát Địa lí Việt Nam.

### IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY BÀI MỚI

#### **1. Gợi ý dạy mục 1 :** Đọc lược đồ tự nhiên (hình 17.1)

Với mục đích dạy HS cách đọc lược đồ.

GV gọi một HS lên bảng (chú ý gọi HS học khá), đồng thời yêu cầu cả lớp đọc phần chú giải tài nguyên khoáng sản, xác định vị trí của các mỏ khoáng sản chủ yếu như than, sắt, thiếc, bô xit, apatit, đồng, chì, kẽm. Chú ý phải nêu tên địa phương có khoáng sản, ví dụ, than ở tỉnh Quảng Ninh,...

**2. Gợi ý dạy mục 2 :** Phân tích và đánh giá ảnh hưởng của tài nguyên khoáng sản tới phát triển công nghiệp ở Trung du và miền núi Bắc Bộ.

Phương pháp chủ yếu là thảo luận.

Với ý thứ nhất, GV cần gợi ý HS nêu một số ngành công nghiệp khai thác than, sắt, apatit ; kim loại màu như đồng, chì, kẽm. Để trả lời câu hỏi vì sao ? GV gợi ý HS suy luận, đó là do các mỏ khoáng sản này có trữ lượng khá, điều kiện khai thác tương đối thuận lợi, nhưng quan trọng hơn cả là để đáp ứng nhu cầu của nền kinh tế. Hiện nay, nước ta cần khai thác than để làm nhiên liệu cho các nhà máy nhiệt điện, cho sản xuất vật liệu xây dựng, chất đốt cho sinh hoạt, cho xuất khẩu. Khai thác apatit để làm phân bón phục vụ sản xuất nông nghiệp,...

– Về ngành công nghiệp luyện kim đen ở Thái Nguyên, GV gợi ý HS tìm vị trí các mỏ khoáng sản phân bố rất gần nhau như : mỏ sắt Trại Cau (cách trung tâm khu công nghiệp 7 km), than Khánh Hoà (10 km), mỏ than mỡ Phấn Mễ (17 km), mỏ mangan ở Cao Bằng (khoảng 200 km),...

– Tiếp theo, GV yêu cầu HS xác định vị trí vùng mỏ than Quảng Ninh, vị trí các nhà máy nhiệt điện Phả Lại, Uông Bí ; cảng Cửa Ông chuyên xuất khẩu than. GV hướng dẫn HS vẽ sơ đồ theo trình tự : Vẽ ô số 1, ghi tên vùng mỏ than Quảng Ninh. Vẽ tiếp bên phải 3 ô nữa : đề thứ tự ô 1.2.1 – nhiệt điện, đề dưới

Phả Lại ; Uông Bí ; ô 1.2.2 – xuất than cho các địa phương trong nước ; ô 1.2.3 – xuất khẩu (tên một số nước nhập khẩu than như Nhật Bản, Trung Quốc, EU, Cu Ba,... Nối ô số 1 bằng mũi tên sang các ô số 1.2.1 ; 1.2.2 ; 1.2.3.

GV gợi ý HS có thể vẽ tiếp các ô nhỏ, xuất phát từ ô số 1.2.1 : ví dụ năng lượng điện từ các nhà máy nhiệt điện hoà mạng với lưới điện quốc gia đến tận các vùng sâu, vùng xa ở Tây Nguyên và Đồng bằng sông Cửu Long. Như vậy, than Quảng Ninh trở thành tài sản chung của cả nước.